Dr. VERVOERD

Ta' Rev. A. TABONE

Min kien jaf qrib lil Hendrik French Vervoerd, li kien Prim Ministru ta' l-Affrika t'Isfel, igħidilna li dan il-bniedem kien raġel sabiħ u dħuli. Kien twil, wiċċu daħkani u mimli, għajnejh griżi, b'tarf imnieħru merfugħ ftit 'il fuq. Titkellem miegħu, jisraqlek qalbek; bniedem kalm li ma jistax ikun iktar. Kien jemmen fi Kristu, imma jħaddan ir-reliġjon ta' Kalvinu. Missieru kien Missjunarju fl-Affrika t'Isfel, għalkemm ibnu, Hendrik, twieled fl-Olanda. Studja fil-Ġermanja, u, meta Dr. Vervoerd, reġa' lura fl-Affrika, għallem il-psikoloġija applikata; imbagħad sar editur tat-"Transvaler", l-aqwa gazzetta tal-post kontra l-Ingliżi. Fil-gwerra, Dr. Vervoerd kien iżomm ma' Hitler u, meta l-Affrika t'Isfel, fis-sena 1948, ħadet il-gvern f'idejha, inxteħet minnufih, għall-pulitka, u fis-sena 1950 sal-1958, kien Ministru ta' l-Affarijiet Ġewwenin.

Ma' tul dan iż-żmien, sewwa fil-parlament kemm ukoll barra, la tgħidx kemm kien iħaqqaqha mas-Suwed ta' l-Affrika. Kien favur l-"Apartheid", jew il-firda, il-għażla ta' bejn il-Bojod u s-Suwed li, dak iż-żmien, għal kull wieħed abjad kien hemm erba' Suwed. U sewwasew għalhekk dawk it-tliet miljuni ta' nies bojod, fis-sena 1958, lil Dr. Vervoerd għażluh Prim Ministru, biex jeħlishom, darba għal dejjem, minn kull taħlit u ndħil tas-Suwed. U hekk gara, għax kif Dr. Vervoerd sar Prim Ministru, inxteħet b'ruħu u ġismu għal din il-firda. Għalih, il-ġlieda għall-"Apartheid" kienet ġlieda qaddisa u ta' siwi, biex jaqbeż u jżomm sħiħa ċ-ċiviltà tal-poplu tiegħu billi jeħlishom mill-oħrajn li, għalihom, kienu lura, slavaġ u bhejjem.

Dr. Vervoerd kien l-aħjar wieħed li kien hemm fil-gvern tiegħu; kellu ħafna taħriġ tal-ħajja; ma' dan żid li, fil-Ġermanja, kien għafas fuq it-tagħlim tat-teoloġija u tal-psikoloġija li dawn it-tnejn flimkien jagħmlu l-bniedem pulitku sħiħ u qawwi.

Kif sar Prim Ministru, Dr. Vervoerd mhux biss saħħaħ il-liġijiet ta' Malan u Strijdon, Prim Ministri ta' qablu, imma għamel ruxmata ta' liġijiet ġodda li joqtlu u jgħakksu lis-Suwed. Beda jnaqqi saħansitra lil dawn is-Suwed minn qalb il-Bojod tal-bliet il-kbar ta' Johannesburg, Capetown u Durban u jixħithom fi bliet oħra mwarrba, għalihom, jew ukoll fil-kampanja. Ġagħalhom ukoll iġibu fuqhom ta' kuljum il-"Pass" biex jidħlu fl-bliet tal-Bojod u "Badge" ta' l-irsiera magħmula apposta biex ixxekkel kull pass li s-Suwed setgħu jagħmlu f'ħajjithom. Lanqas fl-iskejjel ma setgħu jitħalltu mal-Bojod u, meta l-qassisin, kattoliċi u protestanti,kienu xi kultant jaqbżu għalihom fil-knejjes, dawn il-knejjes aktarx li kienu jiġu maħruqa. Is-

Suwed, kien igħid ta' sikwit Dr. Vervoerd, Alla ħalaqhom biex jaqdu biss lill-Bojod.

Is-Suwed ma felħux iżjed għal dawk il-liġijiet ħorox ta' Dr. Vervoerd. Għalhekk f'Marzu tal-1960 għamlu rewwixta ġewwa Sharpeville, qrib il-belt il-kbira ta' Johannesburg. F'dik ir-rewwixta iktar minn 80 raġel iswed ġew maqtulin mill-balal tal-pulizija u 250 oħra feruti sew. Imma Vervoerd iktar webbes rasu u ma kienx jara u jisma' x'kien igħid ħaddieħor. Kien iħoss li kien jagħmel sewwa. "Qatt ma naf li għaddejt lejl wieħed biss, bla ma norqod minħabba dak li qiegħed nagħmel lis-Suwed — qal darba waħda Vervoerd — għax jiena nħoss li jien qiegħed fit-triq it-tajba".

Minn dan naraw li l-fehma ta' Dr. Vervoerd kienet tabilħaqq sħiħa u qawwija, li jeqred u jxejjen, darba għal dejjem, lis-Suwed, u, biex iserraħ rasu minn kull rewwixta oħra, waqqaf riġmenti sħaħ ta' pulizija armata sa snienha, bis-setgħa li għal 180 jum, ikunu jistgħu jwaqqfu u jistaqsu lil kull bniedem u jixtiħuh f'postijiet imwarrba.

Imma ma laħaqx għadda żmien twil, u għodwa waħda, meta Dr. Vervoerd spiċċa li "speech" tiegħu fil-"park" ta' Johannesburg u mar joqgħod bil-qiegħda f'postu raġel abjad, David Pratt, ta' 52 sena, resaq ħdejh, ippuntalu r-revolver f'wiċċu u ġibidlu żewġ tiri. Iżda l-balal, minflok li nifdu min-naħa għall-oħra ras Vervoerd, barxulu biss wiċċu u widintu. Pratt ġie maqbud u mtella' l-qorti. Iżda l-Qorti għaddietu ta' miġnun u xeħtitu fl-isptar tal-mard tal-moħħ għall-kura. Xi sena wara, lil Pratt sabuh imgħallaq.

Xi xahrejn wara l-isparatura, Dr. Vervoerd reġa' ħareġ fil-beraħ u, biex juri li kollox kien għadda u ntesa, ħa ħamiema bajda miegħu biex jitlaqha ttir fost iċ-ċapċip tal-folla; imma ġara li l-ħamiema, bla ma nafu l-għala, ma riditx ittir, waqgħet fl-art u baqgħet hemm nofsha mejta.

Meta Harold Macmillan għamel id-diskors "Wind of change" fil-parlament ta' Capetown, il-Prim Ministru Ingliż wera bid-deher li ma kienx jaqbel mal-pulitika ta' l-Affrika t'Isfel. B'dana kollu Dr. Vervoerd qagħad jisma' bil-kalma kollha, wieġeb bil-grazzja lill-Prim Ministru Ingliż u reġa' laqgħu f'daru bħallikieku xejn ma kien ġara. Meta, imbagħad, l-Affrika t'Isfel saret repubblika, Dr. Vervoerd ma riedx jilqa' l-Ambaxxaturi Suwed mill-British Commonwealth ta' l-Affrika, u dak in-nhar stess ħareġ lil pajjiżu barra mill-Commonwealth bil-fehma li dawk li jibqgħu fih ikunu t-telliefa.

Fl-aħħar, meta jum wieħed Dr. Vervoerd kien qiegħed fil-parlament ta' Capetown, f'tarf l-ewwel filliera tal-Ministri u d-Deputati tiegħu, sewwasew ħdejn il-mejda ta' li "Speaker", wieħed messaġġer abjad, mill-Greċja, ġibed dritt għal quddiem il-Prim Ministru

Vervoerd, ħareġ sikkina minn ħżiemu u biha waħħallu erba' daqqiet ġo għonqu u sidru, għax, kif stqarr il-messaġġer innifsu, Dr. Vervoerd kien jagħmel ħafna kontra s-Suwed u ftit jew xejn mal-fqar bojod.

Għalxejn il-ħames tobba, li kienu hemm ġew dak il-ħin, għamlu kull ma setgħu ma' Vervoerd, għax kif wassluh l-isptar, 10 minuti sewwa wara d-daqqiet tas-sikkina, Dr. Vervoerd kien mejjet.

Dik il-ħamiema li sitt snin qabel ma reditx titlaq minn idejn Vervoerd, donnha riedet twissih u tgħidlu: "Dr. Vervoerd la tagħmilhiex ta' kbir iżżejjed; la twebbisx rasek u qalbek ma' dawk li huma iżgħar minnek u ta' lewn ieħor, għax dawk ukoll huma ħolqien t'Alla bħalek u daqsek".